

A BRUXA DA BIBLIOTECA*

Rosa María Fernández Sánchez
C.E.P. Pedro Caselles Beltrán
Tomiño (Pontevedra)

INTRODUCCIÓN

O programa de animación á lectura “A bRuxa da biblioteca” desenvolveuse no C.E.P. Pedro Caselles Beltrán ó longo de tres cursos (1995/96, 1996/97, 1997/98). O centro está situado no concello de Tomiño (Pontevedra), nunha zona culturalmente desfavorecida. Os alumnos proceden de moitas parroquias da localidade, algunhas moi arredadas do colexio, polo que é necesario o uso do transporte escolar.

Tamén é conveniente comentalo número de alumnos que estiveron implicados neste proxecto:

- Curso 1995/96378 alumnos
- Curso 1996/97319 alumnos
- Curso 1997/98252 alumnos

A BRUXA DA BIBLIOTECA

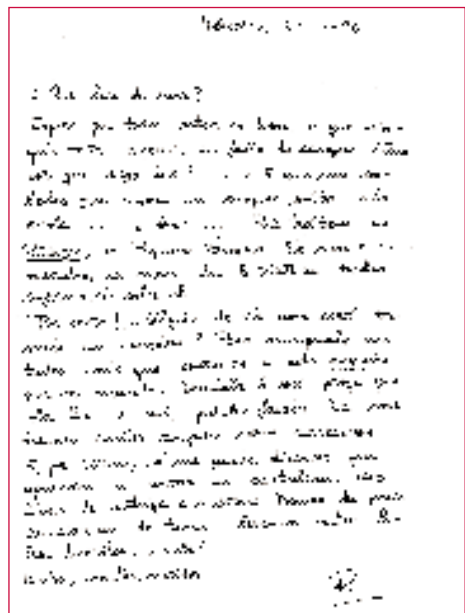
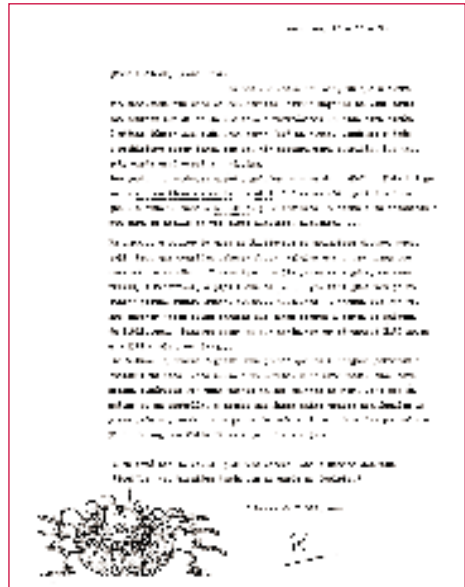
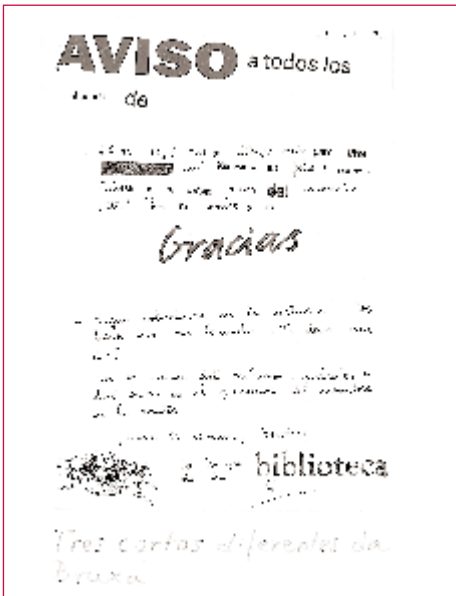
“A bRuxa da biblioteca” foi un programa de animación á lectura que tiña como obxectivo prioritario que os nenos lesen e, principalmente, que gozasen lendo, que a lectura fose unha das actividades do seu tempo de lecer. O meu colexio tiña uns índices de lectura moi baixos, acordes coa súa situación, xa que está inmerso nunha zona rural, culturalmente desfavorecida; era unha necesidade urxente paliar esa carencia. Obviamente, tratábase dunha tarefa ardua e difícil, que non se afrontara anteriormente no centro e que requiría a colaboración das familias e dos mestres. Pero o máis importante era ‘enganchar’ os rapaces e levalos á consecución dese obxectivo.

Deste xeito, ideei a aparición dunha personaxe ‘misteriosa’: unha bruxa que vivía na biblioteca escolar e que se comunicaba cos nenos a través de cartas. Así, cada mércores enviaba unha carta a tódalas aulas na que daba

* Este proxecto educativo resultou gañador nos Premios á Innovación Educativa do presente curso académico 1998-99, concretamente no apartado de Educación para o lecer, convocados pola Xunta de Galicia.

pistas sobre a súa identidade, recomendaba libros e propoñíalles ós nenos que participasen en distintas actividades. O 'misterio' residía no feito de que os rapaces nunca viran a bruxa; só coñecían a súa letra, á súa inseparable amiga Lumieira e a inicial do seu nome (R), que a bruxa empregaba para asinalas cartas. Ademais, co tempo tamén souberon a data do seu aniversario (o 23 de abril, Día do Libro) e algunhas das súas afeccións (o cine, as viaxes, os xeados, as festas do cole e, sobre todo, ler).

O ambiente de investigación que se creou no colexio para pescudar quén era a bruxa foi tal que me resulta moi difícil de explicar. Os nenos estaban convencidos de que se trataba dun profe e a cada pouco sospeitaban dun diferente, así que o acosaban a tódalas horas para que "confesara".

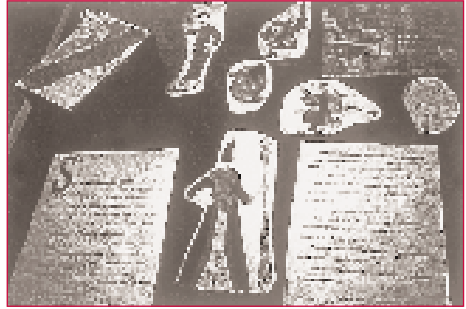
Tres cartas diferentes da Bruxa.

As cartas chegaban ás aulas por diferentes vías: podían aparecer alí antes de chegaren os rapaces (pegadas no encerado, na mesa dun neno, na mesa do profesor, no chan...) ou ben era a mesma bruxa quen as botaba por baixo da porta cando os nenos estaban na clase. Esta segunda opción traíalle máis problemas á bruxa, mesmo cos propios mestres, pois os rapaces abandonaban as súas tarefas e saían a baravento da aula para collela *in fraganti* e averiguar así de vez a súa identidade.

En ocasións, as cartas ían acompañadas de pequenos agasallos (marcadores de páxinas, caramelos, lapis, figuríñas...) dirixidos a tódolos rapaces desa aula como agradecemento por participaren nalgunha actividade ou ben destinados ó gañador dalgún concurso.

As cartas podían ser manuscritas, mecanografadas, podían ter diferentes cores, ser coma unha colaxe... Así mesmo, en varias ocasións a carta foi substituída por un telegrama.

Tamén reservei na biblioteca un recuncho para a 'Mesa da bruxa', onde colocaba unha reprodución xigante da carta desa semana e diversos materiais e obxectos, que variaban dependendo das actividades propostas (libros, cassetes, películas, recortes de revistas, obxectos persoais da bruxa...). Deste xeito, na hora do recreo a biblioteca enchíase de nenos que querían rele-la carta e que deixaban as farangullas dos seus *bocatas*.

A mesa da bruxa.

Tamén, na porta de entrada á biblioteca, colocaba cada semana un cartel cunha frase que resumía a actividade que a bruxa invitaba a facer.

Por último, encima da Mesa da bruxa, na parede, instalei un taboleiro de cortiza onde expoñía tódalas novas referidas ó mundo da literatura infantil que ían aparecendo en xornais, revistas infantís e outras publicacións especializadas. Tiña por nome 'As novas de Lumieira', xa que era a araña a encargada de actualizalo.

A importancia da bruxa foi medrando co tempo e chegou un momento no que se converteu no elemento dinamizador da vida do colexio. Así, ela era quen pedía colaboración para as festas (Magosto, Nadal, Entroido, Maios...), para a celebración de eventos (Día da Paz, Día dos Dereitos Humanos, Semana da Prensa...) e mesmo para animar aos rapaces a estudiaren. Isto último realizouse por iniciativa do Departamento de Actividades Complementarias e do Equipo de Normalización Lingüística do centro.

Asemade, os nenos foron tomando iniciativas propias, facendo actividades non propostas pola bruxa senón ideadas por eles mesmos, xa que deixaban na súa mesa cartas e todo tipo de agasallos persoais.

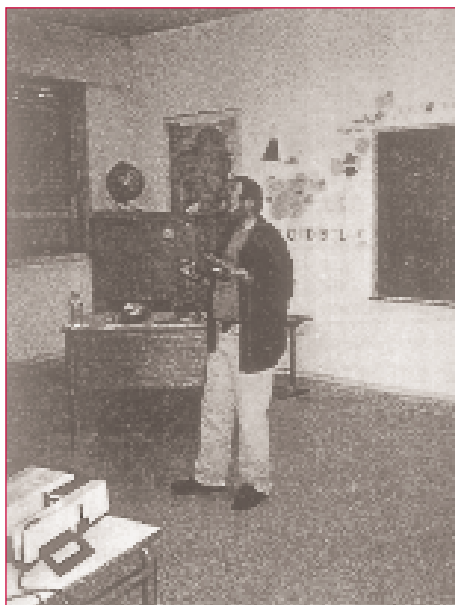
TEMAS

Os temas que se traballaron durante os tres cursos que durou a experiencia foron os seguintes:

CURSO ACADÉMICO	TEMAS
1995/96	+ Medo e misterio + Fantasía
1996/97	+ Aventura + Repaso dos tres temas
1997/98	+ Vixos + Repaso xeral

ACTIVIDADES

As actividades de animación á lectura propostas foron moi variadas, dinámicas e motivadoras. Para realízalas, os alumnos contaron coa axuda dos mestres e dispoñían dunha hora semanal do seu horario lectivo para iren á biblioteca. A colaboración dos mestres consistiu fundamentalmente en lérrelle-la carta ós seus alumnos cada mércores, expoñela na clase, levalos á biblioteca e animalos e axudalos coa actividade proposta cada semana.

Explicando a actividade.

A continuación, resumirei brevemente as actividades desenvolvidas en cada tema:

1. MEDO - MISTERIO:

A historia da bruxa principiou coa aparición duns carteis intrigantes referidos ó tema do medo, que apareceron misteriosamente polos corredores do colexio e nas portas de entrada ás aulas. Neles, unha personaxe misteriosa (R) preguntáballes ós nenos se lles gustaba pasar medo e se tiñan problemas para quedar durmidos. Nese caso, o que necesitaban era un libro de medo ou misterio e recomendáballes que fosen á biblioteca e que escollesen un de entre os alí catalogados.

Tódolos alumnos estaban intrigadísimos porque non sabían cál era o propósito deses carteis nin quén os escribía. Uns días despois recibiron unha carta na que unha bruxa lles explicaba que vivía na biblioteca e que ían recibir unha carta súa tódolos mércores, na que lles suxeriría que participaran nunha serie de actividades relacionadas cos libros de medo e misterio. E, para comezar, pedíalles

- que participaran nun concurso para atopar un nome para a súa amiga a araña, anotando as propostas nun caderno disposto enriba da súa mesa,

- que leran algún libro de medo e lle adxudicaran unha cor (verde, amarela ou vermella) segundo lles gustara moito, pouco ou nada, e que escolleran ó final do trimestre “Os 10 principais de medo ou misterio”,

- que fixeran un debuxo dela como a imaxinasen.

Escolendo libro na biblioteca.

A participación nestas actividades desbordou as miñas mellores expectativas: implicáronse nelas case tódolos alumnos. A partir de aí, realizamos moitos outros traballos, entre os que cabe salientar:

MEDO - MISTERIO	
1.- ¡Ai, que medo!	A bruxa enviou un conto de medo a cada aula, que foi lido en voz alta polos titores.
2.- <i>A casa do terror</i>	Os nenos leiron este libro da editorial SM e escoitaron a casete que o acompañaba. Despois, colorearon os personaxes, aprendéron as cancións e inventaron 'receitas noxentas'.
3.- <i>O misterio dos horroros</i>	En equipos, os nenos xogaron con este libro. O xogo consistía en ir seguindo unha serie de instrucións e superar algunhas probas para chegar ó final saos e salvos.
4.- Pelis' de medo	Os rapaces anotaron títulos de películas de medo nun caderno, que foron recollidos nun pe que no informe.
5.- ¿Gústache pasar medo?	Lectura dun conto de medo con tres finais. Os nenos tiñan que elixir un e, dependendo do que escollesen, variaba a descripción da personalidade.
6.- Xogos de pesadelo	Tratábase dunha serie de xogos de mesa nos que os protagonistas eran seres dos libros de terror.

2. FANTASÍA:

Algunhas das actividades realizadas ó redor deste tema foron as seguintes:

FANTASÍA	
1.- Contacontos	A bruxa entregou un caderno a cada neno no que tería que ir pegando cromos, un por cada libro de contos que lese. Polo anverso poñerían o título do libro e un debuxo de portada; polo reverso, farían un pequeno resumo coa súa opinión persoal.

FANTASÍA	
2.- As fadas	Exposición sobre estes seres máxicos na biblioteca, con debuxos, pósters, reportaxe s...
3.- A covado dos contos	Os rapaces fixeron na aula de Plástica unha decoración xigante para a porta da biblioteca, de xeito que esta parecía a entrada dunha cova.
4.- Moito conto	Colección de contos inventados polos nenos nas clases de Lingua.
5.- <i>Casper</i>	Proxección desta película.

3. AVENTURA:

AVENTURA	
1.- Bibliobús	Autobús xigante confeccionado en madeira na aula de Plástica. Usouse como o expositor dos libros recomendados.
2.- <i>Jurassic</i>	Proxección de esta película e actividades ó redor de la.
3.- <i>Murria</i>	Historia inventada pola bruxa na que lle daba instrucións ós nenos para axudaren os personaxes dos libros.

4. VIAXES:

VIAXES	
1.- <i>Que sono teño!</i>	Construción de diferentes casas para a bruxa, porque a biblioteca estaba pechada (por remodelación) e ela non tiña sitio onde vivir.

VIAXES	
2.- A volta ó mundo	A bruxa decide viaxar e pasar cada semana a un país distinto (as aulas), empezando polo País de Primeiro. O percorrido dura varios meses. Durante os sete días que a bruxa pasou en cada clase, os nenos preparáronlle un sitio especial para ela e fixéronlle todo tipo de agasallos.

5. ACTIVIDADES PERIÓDICAS:

Á parte das actividades anteriormente expostas e clasificadas por temas, tamén houbo outra serie de

actividades periódicas, é dicir, que se desenvolveron con regularidade ó longo dos tres cursos. A continuación ofrezco un pequeno resumo delas:

ACTIVIDADES PERIÓDICAS	
1.- Libros recomendados	A bruxa elaborou cada curso unha lista de libros recomendados por idade s.
2.- Libros traballados na aula	Os rapaces memoraban un ou dous libros cada curso, que eran traballados na aula cos títulos. Así, programábanse unha serie de actividades para antes, durante e despois da lectura, que xeralmente remataban coa visita do autor, do ilustrador ou dun animador.
3.- Encuentros cos nosos escritores	Visitas dos autores máis relevantes da literatura infantil, despois da lectura do seu libro.
4.- Día do Libro	Tódolos anos se prestou especial atención a este día, coa realización de moitas e variadas actividades.

ÁLBUM DE FOTOS

Na biblioteca.

Atentos ó narrador.

O contacontos.

A contacontos.

Comentando un conto.

A lectura dun libro.

VALORACIÓN

A experiencia foi valorada moi positivamente por tódolos que se implicaron nela: mestres, alumnos e pais. Tamén se comprobou que os índices de lectura aumentaron considerablemente.

En canto á miña valoración persoal... ¿que podo dicir?... O traballo foi realmente duro, con momentos de agobio pola falta de tempo para realizalo. Sen embargo, e á vista dos resultados obtidos e do entusiasmo amosado polos rapaces, creo que o esforzo pagou a pena.

